

חשון, תשע"ג

לקראת שנת הלימודים הבאה בצענו ארגון מחדש של תכנית הלימודים ורענונה. במסגרת זו ייפתח גם מסלול מיוחד לתואר שני המיועד למורים. הסמינר המחלקתי הפך לבמה אטרקטיבית הן למרצים מן הארץ ומחול"ל והן לסטודנטים ולשומעים חופשיים הבאים להתוודע מידי שבוע לחידושים בחקר תולדות ישראל. במסגרת הסמינר נפרדנו השנה מפרופ' אהרן דמסקי ומפרופ' שלמה שפיצר שפרשו בשנים האחרונות. חגגנו גם את יציאת קובץ המאמרים לכבוד הגעתו של פרופ' שמעון שוורצפוקס לגבורות. באופן שכזה הסמינר מנוצל ליצירת אווירה של קהילה אקדמית חיה ותוססת.

השנה התקיים הכנס השנתי הבינלאומי הראשון של המחלקה. בכנס נטלו חלק חוקרים מהארץ, פולין, מצרפת ומארה"ב. ההדים שעורר הכנס חיוביים ביותר ואנו כבר מתכננים את הכנס הבא.

ייסדנו השנה את פורום הדוקטורנטים בהנחייתו של פרופ' קימי קפלן. ארחנו במהלך הסמסטר הראשון את ד"ר סוזאנה בראונר, חוקרת אורחת מאוניברסיטת בואנוס איירס, העוסקת ביהדות אמריקה הלטינית.

הנהגנו השנה לראשונה מפגש של תלמידי תיכון במגמת היסטוריה מורחב עם חוקרים מסגל המחלקה.

חנכנו השנה את יסודה של קתדרה חדשה ע"ש מרסל ומריה רוט לחקר תולדות יהודי פולין ותרבותם.

כל הדברים הללו נתאפשרו בזכות שיתוף פעולה, יוזמה ורוח התנדבות של כלל חברי סגל המחלקה, ובזכות העבודה המסורה של צוות מזכירות המחלקה בראשות גב' כוכבה עקרבי. אני מבקש להודות למשפחת קושיצקי מקרב לב על תרומתה לפעילות ההוראה והמחקר שלנו.

למחלקה לתולדות ישראל יש פוטנציאל אדיר שרק חלקו בא לידי מימוש. פנינו אל העתיד שבו תהיה המחלקה חממה להוראה ומחקר, המאופיינת בחתירה למצוינות ולהישגים אקדמיים גבוהים, אך משמשת גם מקום שתענוג לעבוד בו וגאוה להיות חלק ממנו.

פרופ' ירון הראל

דבר ראש המחלקה

בימים אלו מלאה שנה לכהונתי כראש המחלקה לתולדות ישראל ע"ש ישראל וגולדה קושיצקי, באוניברסיטת בר-אילן. מלכתחילה נגשתי למלא את התפקיד בתחושה עמוקה של שליחות ואחריות ואני שמח וגאה להציג בעלון זה את הישגיה ופעילותה של המחלקה בשנה זו.

מאז נוסדה המחלקה בשנת 1956, היא הלכה וגדלה הן במספר חברי הסגל והן במספר הסטודנטים הלומדים בה. על פי דו"ח מל"ג מ-2007 זו המחלקה הגדולה ביותר בארץ (אם לא בעולם) בתחום תולדות ישראל. עובדה זו עדיין תקפה.

סגל המחלקה הוא מן המעולים שיש בכל קנה מידה. בין חברי הסגל מצויים שלושה זוכי פרס שז"ר, וכן זוכי פרס בן צבי, National Jewish Book Award (USA), Jordan Schnitzer Book Award פרס קורט, פרס נשיא המדינה, פרס הכט ועוד פרסים חשובים בארץ ובעולם. חברי סגל המחלקה מוזמנים למרכזי מחקר יוקרתיים בארה"ב ובאירופה כמעט מידי שנה בשנה. כמו כן, מוזמנים חברי הסגל להרצות וללמד באוניברסיטאות ברחבי העולם ולהופיע בכנסים מדעיים חשובים. הפוריות האקדמית של חברי הסגל, במיוחד בתחום כתיבת ספרים ופרסומם בהוצאות אקדמיות יוקרתיות בארץ ובעולם, היא למופת הן בכמותה והן באיכותה. שלישי מחברי הנהלת החברה ההיסטורית הישראלית נמנים על סגל המחלקה.

אנו עדים לגידול עקבי במספר תלמידי המחקר לתואר שני ושלישי הבוחרים לבצע את מחקריהם במסגרת המחלקה שלנו. לא מעט מתלמידים אלו זכו במהלך השנה במלגות יוקרתיות המאפשרות להם לבצע את מחקריהם מתוך יישוב הדעת.

מלגות קושיצקי

הודות לנדיבות של קרן ישראל וגולדה קושיצקי ניתנו מלגות רבות לתלמידי מחקר. להלן רשימה של חלק מהזוכים במלגות:

שלום אדרי

חינוך מתבגרים ובעיות משמעת בא"י בצל המרד הגדול ומרד בר-כוכבא: היבטים היסטוריים. בהנחיית ד"ר עמנואל פרידהיים

גיא ברכה

אלעאלם אלאסראאלי - עתון יהודי ציוני של קהילות סוריה ולבנון, בהנחיית פרופ' ירון הראל

ענבר גבאי-זדה

בארה של מרים באשכנז בימי הביניים. בהנחיית ד"ר אלישבע באומגרטן

מוריה הרמן

היחס לבני הנוער בחסידות בתקופה שבין מלחמות העולם - החידושים ההגותיים והמעשיים בחסידות פולין ביחס לבני הנוער כתגובה לעזיבת הדת מ-1914-1939. בהנחיית פרופ' משה רוסמן

יהודה הרטמן

התמודדות היהדות האורתודקסית בהונגריה עם האנטישמיות בשנים 1867-1944. בהנחיית פרופ' שמואל פיינר

מרים לוי

פמיניזם יהודי בחברות מוסלמיות בעידן הקולוניאלי: נשים יהודיות בערי מרוקו, 1912-1956. בהנחיית ד"ר אורלי מירון

יואל ליברמן

חברת חכמי יבנה: מחקר פרוסופוגרפי. בהנחיית פרופ' בן-ציון רוזנפלד

חגית עמרני

הקהילה היהודית הפורטוגזית בתוניס בראי פנקס הכתובות של הקהילה במאות ה-18 וה-19. בהנחיית פרופ' משה אורפלי

אילן שחורי

האיש ועירו. השפעתו של מאיר דיזינגוף על התפתחותה ומעמדה של ת"א בתקופת שלטונו בין השנים 1921-1936. בהנחיית פרופ' ג'ודי באומל-שוורץ

מפגשים עם תלמידי תיכון

השנה התחילה המחלקה בסדרת מפגשים עם תלמידי תיכון הלומדים במגמת היסטוריה. במסגרת זו סיירו התלמידים בקמפוס ובמיוחד בספריה ונפגשו עם חברי סגל שהרצו בפניהם ונהילו שיחה אודות לימוד היסטוריה. המפגשים היו פוריים ומוצלחים ואנחנו מצפים להמשכם שכן אנו רואים במפגשים אלה הזדמנות ליצירת קשר לעתיד ולהבאת תלמידים למחלקה ולתחום.

פורום דוקטורנטים

הסמסטר הראשון ובשני הראשונים שבהם אירחנו שני חוקרים בעלי שם בינלאומי כל אחד בתחום: פרופ' עמנואל סיון מהחוג להיסטוריה באוניברסיטה העברית בירושלים, ופרופ' יורם בילו מהחוגים לפסיכולוגיה, ולסוציולוגיה ואנתרופולוגיה מאותה אוניברסיטה. הראשון חלק עמנו את שימושיה של תיאוריה אנתרופולוגית שפיתחה מארי דאגלס בחקר ההיסטוריה וקבוצות חברתיות, והשני התמקד בפרשה היסטורית אליה הגיע מעיסוקו העכשווי בתופעת "הדיבוק". שני המפגשים שבאו לאחר מכן הוקדשו ללכטים מתודיים ולהצגה של כל אחת ואחד את נושאי מחקרם בהקשר זה. התוכנית והרצון הם להמשיך פורום זה בשנה הבאה ולהרחיב את פעילותו באופנים שונים.

השנה, לראשונה בתולדות המחלקה, יזם ראש המחלקה את הקמתו של פורום תלמידי המחקר של המחלקה בראשות פרופ' קימי קפלן. לאחר שלב אישור הצעת המחקר נכנסים התלמידים לתקופה לא מבוטלת של הליכה כל אחד ואחת בשביל שסימנו לעצמם, יחד עם מנחיהם. זהו שלב שבו השיח עם חברים לדרך ועם עמיתים לתחום אינו תמיד כפי שהיה, אך הצורך בו לא בטל - להפך. מטרת הפורום היא להפגיש תלמידי מחקר לתואר שלישי זה עם זה, להיחשף ללכטים, לאתגרים, לקשיים, לתהליכים ולהפתעות שמפעל מחקרי זה מזמן לכל אחד מאיתנו, ולהרחיב דעת. המפגשים החלו לקראת סוף

הסמינר המחלקתי ע"ש פרופ' יהושע קניאל

הסמינר המחלקתי ע"ש פרופ' יהושע קניאל שילב השנה הרצאות של מרצים צעירים וותיקים מן הארץ ומהעולם, וחשף את תלמידי המחקר שלנו להיסטוריונים בעלי שם מתחומים שונים ומגוונים בכל תקופות ההיסטוריה היהודית. בין השאר הופיעו בפנינו פרופ' יוסף קפלן (נשיא האיגוד העולמי למדעי היהדות) מן האוניברסיטה העברית, פרופ' אביבה חלימיש מן האוניברסיטה הפתוחה, פרופ' ירון צור מאוניברסיטת תל אביב, פרופ' רחל אליאור מהאוניברסיטה העברית, פרופ' אפרים קנרפוגל מן הישיבה-אוניברסיטה בניו יורק, ד"ר חיים סעדון ממכון בן צבי, פרופ' יעקב שוויקה העומד בראש פרויקט הדיגיטציה של הגניזה הקהירית, ד"ר רמי ריינר מאוניברסיטת באר שבע, וד"ר מיכאל סילבר מהאוניברסיטה העברית.

בנוסף לכך גם מרצים שלנו ופוסט דוקטורנטים תרמו לסמינר המחלקתי. יחד עם פרופ' ירון הראל, ד"ר יצחק קונפורטי ריכז את הסמינר.

השנה כיבדנו בסמינר המחלקתי שלשה חברי סגל: פרופ' שמעון שוורצפוקס לכבוד הופעת ספר היובל שהוקדש לו, ופרופ' אהרן דמסקי ופרופ' שלמה שפיצר שפרשו. ערכנו לכבוד כל אחד מהם יום עיון בו עסקנו במחקריו ושמענו הרצאות ממומחים בתחום ומחברי הסגל. אנחנו מקווים לראותם בארועים של המחלקה בעתיד.

סיור חברי הסגל של המחלקה לתולדות ישראל

בראשית חודש יוני ערך סגל המחלקה סיור וישיבת מחלקה חגיגית ביפו העתיקה. במהלך היום ביקר הסגל באתרים שונים בעיר בהדרכתו של תלמיד המחלקה, מר אילן שחורי ושמע על ההיסטוריה העשירה והמרתקת של העיר. לאחר מכן, נערכה ישיבת מחלקה במסעדת גואטה ופרופ' ירון הראל סקר את ההשגים של השנה האחרונה ואת האתגרים העומדים בפני המחלקה.

חוקרת אורחת

המחלקה ארחה השנה חוקרת אורחת, ד"ר סוזנה בראונר, מאוני' לה אמפרסה בארגנטינה.

ד"ר בראונר חוקרת את יהדות דרום אמריקה. במהלך שהותה במחלקה, ד"ר בראונר נפגשה עם תלמידים ועמיתים ואף הרצתה במסגרת הסמינר המחלקתי אודות יהודי סוריה בארגנטינה.

על שם רוט. פרופ' בקון ציין בדבריו את השינויים הרבים שעברו על תחום ההיסטוריה היהודית הפולנית בדור האחרון שבו התחום הפך לתחום בינלאומי שבו שותפים חוקרים מישראל, צפון אמריקה, מערב אירופה ופולין עצמה. הוא תאר את התרומה של הדור הנוכחי של החוקרים והדגיש את המודעות של העוסקים בתחום ההיסטוריה היהודית הפולנית להבחנה שבין היסטוריה וזכרון ולמתחים שבין השניים. בקון סיכם ואמר: "הסיפר ההיסטורי של הדור שלנו אודות יהודי פולין משקף את מי שאנחנו, מה למדנו מדורות קודמים ולא מעט מהרצון שלנו ליצור סיפר חדש שיגיע לקהל רחב יותר וישפיע על היחסים בין יהודים לבין פולנים".

הקתדרה היא מתנת משפחת פייפס לאוניברסיטה. משפחת פייפס ידועה בתמיכתה רבת השנים בלימודים פולניים-יהודיים. גב' איירין פייפס משמשת מזה שנים רבות כנשיאת הארגון האמריקאי ללימודי יהדות פולין ועומדת מאחורי פרסום כתב העת היוקרתי פולין, כתב העת המרכזי בתחום. עם הווסדה של הקתדרה על שם רוט, הנקרא על שם הוריה של גב' פייפס, מרחיבה גב' פייפס את תמיכתה בהיסטוריה של יהודי פולין באופן ניכר ואנחנו מתכבדים מאד בתמיכתה הנדיבה.

חנוכת הקתדרה על שם מרסל ומריה רוט להיסטוריה ותרבות של יהודי פולין

ב-22 במאי, התקיים טקס חנוכת הקתדרה החדשה על שם מרסל ומריה רוט להיסטוריה ותרבות של יהודי פולין. בטקס אותו הנחה פרופ' ירון הראל, נכחו נשיא האוניברסיטה, הרקטור, סגן הנשיא למחקר וסגן השגרירות הפולנית בתל אביב כמו גם נציגי חבר הנאמנים של האוניברסיטה, חברים ובני משפחה של התורמים. אורחי הכבוד בטקס היו פרופ' ריצ'ארד פייפס וגב' איירין פייפס מארה"ב. בנוסף לברכות של האישים שכיבדו את הטקס בנוכחותם, התקיים מושב שכותרתו היתה: "היסטוריה יהודית פולנית - כלים חדשים, מקורות חדשים, הקשרים חדשים". המשתתפים במושב היו פרופ' משה רוסמן, ד"ר אדוה זלצר ופרופ' גרשון בקון המחזיק בקתדרה

כנס שנתי בינלאומי

בראש חודש תמוז תשע"ב, 20-21.6.12, התקיים הכנס השנתי הבינלאומי הראשון של המחלקה. הכנס בן היומיים שכותרתו היתה "סכסוכים ומחלוקות בקהילות ישראל לדורותיהן" היה עשיר ומגוון ועסק בסכסוכים ומחלוקות בקהילות יהודיות בכלל התקופות ובמקומות רבים, מרגון שבבורמה ועד לשיקאגו שבארה"ב. בין היתר, נידונו בכנס ההתמודדות של שבי ציון בעת העתיקה עם עם הארץ, הסכסוך הבין-עדתי במדינת ישראל, המחלוקות בבית הדין בצנעא ותרבות המחלוקות בבית המדרש החז"לי. בכנס הרצו מרצים ממחלקתנו ומרוב האוניברסיטאות האחרות בארץ וכן מאוניברסיטאות ייל בארה"ב, ורוצלב בפולין והסורבון בפריז. כמו כן, השתתפו בכנס מרצים מהתכנית לניהול ויישוב סכסוכים ומשא ומתן באוניברסיטת בר-אילן. המשותף לכלל ההרצאות בכנס היה תפיסת "הסכסוך" כגורם משמעותי בתקשורת בין בני האדם, גורם אשר לו כללים ונהוגים משלו. גישה זו הודגמה באמצעות דיון במנעד רחב של נושאים - ציונות, הגירה, דת, מדינה, שיפוט, נישואין ומשיחיות ותוך עיסוק בקבוצות שונות ומגוונות כגון חסידים, קראים, רבנים, גוים, פוליטיקאים, נזירים, מהגרים, גבירים וחרדים. תשומת לב מיוחדת הוקדשה גם לדוגמאות של הימנעות ממחלוקות, גישור, פיוס ורודפי שלום בהיסטוריה היהודית.

את הכנס ארגנו פרופ' משה רוסמן, ד"ר עמנואל פרידהיים וד"ר שאול רגב.

פרסים מיוחדים לחברי הסגל

פרופ' שמואל פיינר

בשנה האקדמית תשע"ב פרופ' שמואל פיינר היה פרופסור אורח באוניברסיטת ייל בארה"ב בתוכנית למדעי היהדות (סמסטר א') ופרופסור אורח באוניברסיטאות פרנקפורט ודיסלדורף בגרמניה (סמסטר ב'). בשהותו בגרמניה הוא היה אורח קרן הומבולדט שזיכתה אותו ב-Humboldt Research Award. פרס הומבולדט היוקרתי מוענק כאות הוקרה לחוקרים שלעבודתם עד כה הייתה השפעה ניכרת על תחום המחקר שלהם, ושמצפים שהם ימשיכו להיות בחזית המחקר גם בעתיד. במיפגש זוכי פרס הומבולדט שהתקיים במרץ 2012 בעיר במברג, ובנוכחות נשיא גרמניה, הוזמן פרופ' פיינר כנציג מדעי הרוח להרצות על עבודתו המדעית בפני כלל זוכי הפרס ממדינות שונות בעולם.

בתקופה זו השתתף פרופ' פיינר בכנסים והירצה בסמינרים והרצאות אורח באוניברסיטאות שונות, ובהן מרילנד, NYU, CUNY, UCL, KINGS COLLEGE LONDON, AACHEN, LUZERN, MUNICH, BASEL, DUESSELDORF, FRANKFURT, BERLIN.

פרופ' עדיאל שרמר

פרופ' עדיאל שרמר הוא פרופסור חבר במחלקה המלמד אודות תקופת המשנה והתלמוד. פרופ' שרמר עומד בראש מרכז הלפרין לחקר זהות יהודית באוניברסיטה והתמנה לאחרונה לקתדרה ע"ש גרוס לחקר המשפט התלמודי באוניברסיטת הרווארד. שרמר זכה בפרסים רבים על מחקריו וביניהם פרס אורבך של קרן הזכרון לתרבות יהודית והאיגוד העולמי למדעי היהדות, פרס רוזן-צבי מאוניברסיטת תל אביב ופרס איש שלום מיד יצחק בן צבי. פרסומיו כוללים את ספריו **זכר ונקבה בראם: נישואין בתקופת המשנה והתלמוד** (מרכז שזר, תשס"ג) וספרו האחרון שיצא בהוצאת אוניברסיטת אוקספורד **Brothers Estranged: Heresy, Christianity, and Jewish Identity in Late Antiquity** לפני שנה זכה פרופ' שרמר בפרס ברונז הניתן מטעם קרן יד הנדיב לחוקרים צעירים מצטיינים במיוחד. מחקריו הנוכחים עוסקים ביצירת מסגרת מותולוגית להבנת מערכות של שיקול דעת הלכתיות. בין פירות מחקריו האחרונים:

◆ שיקול דעת הלכתי: "פלוגת הריאה" ומחקר ההלכה הביקורתי, דיני ישראל כח (תשע"א), עמ' 97-143.

◆ 'Thinking about Belonging in Early Rabbinic Literature: Proselytes, Apostates, and "Children of Israel", or: Does It Make Sense to Speak of Early Rabbinic Orthodoxy?', *Journal for the Study of Judaism* 43 (2012), pp. 249-275

ספרים של חברי סגל שהופיעו לאחרונה

- Judith Baumel-Schwartz, **Never Look Back: The Jewish Refugee Children in Great Britain 1938-1945** (Purdue University Press, 2012)
- Dalia Ofer, Francoise Ouzan and Judith Baumel-Schwartz (eds.), **Holocaust Survivors: Resettlement, Memories, Identities** (New York and Oxford: Berghahn Press, 2012)
- Elisheva Baumgarten and Sylvia Barack Fishman (eds.), **Gender and Jewish Identity** (Nashim 22, 2012)
- Elisheva Baumgarten, Amnon Raz-Krakotzkin and Roni Weinstein (eds.), **Tov Elem: Memory, Community and Gender in Medieval and Early Modern Jewish History - Festschrift in Honor of Prof. Robert Bonfil**, (Mossad Bialik: Jerusalem, 2011)
- יוסף הקר וירון הראל (עורכים), **לא יסור שבט מיהודה: הנהגה, רבנות וקהילה בתולדות ישראל** (ירושלים: מוסד ביאליק, 2011)
- Yigal Levin and Amnon Shapira (eds.), **War and Peace in Jewish Tradition: From the Biblical World to the Present** (Routledge, 2012)
- קימי קפלן ונורית שטדלר (עורכים), **מהישרדות להתבססות: תמורות בחקר החברה החרדית בישראל ובקרה** (הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר, 2012)

ד"ר אורלי מירון

ספרה של ד"ר אורלי קרולינה מירון "יזמות יהודית בסלוניקי 1912-1940: כלכלה אתנית במעבר" חושף לראשונה את עולם העסקים בבעלות יהודית בסלוניקי בשלושת העשורים שקדמו למלחמת העולם השנייה ולחורבנה של הקהילה היהודית הספרדית הגדולה ביותר באירופה. הספר עוקב אחר התפתחותה של כלכלה בבעלות יהודית מאז התאגדה סלוניקי למדינת הלאום היוונית בשלהי 1912 ועד לאוקטובר 1940, עת הצטרפה יוון למלחמת העולם השנייה. הספר מציג מחקר אמפירי המבוסס על מגוון רחב של תעודות ארכיוניות שטרם פורסמו, הכולל ארכיוני בנקים בבעלות יהודית: בנק אוניון (Banque Union) ובנק אמר (Banque Amar), אשר שרידיהם חולצו מידי הנאצים והגיעו לארכיון "יוו"א (YIVO) בניו יורק והארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי בירושלים. בצד המחקר האמפירי ההיסטורי התורם להרחבת הידע אודות ההיסטוריה הכלכלית של היהודים במדינות הירושנה של האימפריה העות'מאנית, מחקר זה מציב יד ושם ליזמים היהודים ועובדיהם בקהילה שהייתה לפני "ירושלים דבלקן". תיעוד זה מביא את הקולות האחרונים של יזמים יהודים ספרדים בסלוניקי טרם נדמו עם חורבנה של הקהילה בשואה.

ד"ר אורלי קרולינה מירון הינה מרצה בכירה במחלקה לתולדות ישראל ובחוג המשולב למדעי החברה. תחומי מחקרה כוללים: היסטוריה כלכלית ודמוגרפית של היהודים מראשית העת החדשה המוקדמת ועד ימינו.

Outstanding Awards to Faculty Members

Prof. Adiel Schremer

Adiel Schremer, an Associate Professor in our department, teaches the history of the Jews and Judaism in the late Roman period. Prof. Schremer heads the Halpern

Center for the Study of Jewish Self-Perception at Bar-Ilan since 2005 and was recently appointed as the Gruss Professor of Talmudic Literature at Harvard University. Schremer is the recipient of several prizes, among them the Urbach Prize from the Memorial Foundation for Jewish Culture and the World Union for Jewish Studies, the Rosen-Zvi Prize from the Faculty of Law at Tel Aviv University, and the Ish Shalom Prize from Yad Ben Zvi. His publications include **Male and Female He Created Them: Jewish Marriage in Late Second Temple, Mishnah and Talmud Periods** (Jerusalem: The Zalman Shazar Center for Jewish History, 2003) and **Brothers Estranged: Heresy, Christianity, and Jewish Identity in Late Antiquity** (Oxford and New York: Oxford University Press, 2010). Last year Prof. Schremer received the **Bruno Prize** from Yad Ha-Nadiv (the Rothschild Foundation), which is considered one of the most prestigious prizes in the Israeli academy given to exceptional scholars. His current project attempts to create a framework for a critical-historical study of halakhic decision-making. First fruits of this project are his papers, "Toward Critical Halakhic Studies", and "Realism in Halakhic Decision-Making".

Prof. Shmuel Feiner

In the academic year 5772, Prof. Feiner was a visiting professor at Yale University in the Jewish Studies Program (fall semester), and a visiting professor at the Universities of Frankfurt and Düsseldorf in Germany (spring semester). During his stay in Germany he was the guest of the Humboldt Fund, which awarded him the **Humboldt Research Award**. The prestigious Humboldt Award, granted in recognition of a researcher's achievements to date, is given to academics whose work has had a significant impact on their own discipline and who are expected to continue carrying out cutting edge research in the future. During the meeting of Humboldt Award winners in March 2012 in Bamberg, and in the presence of the President of Germany, Prof. Feiner was invited, as the representative of the humanities, to address the assembled prize winners from many countries around the world concerning his research. During his sabbatical, Prof. Feiner participated in conferences and lectured in seminars and delivered guest lectures in various universities, among them the University of Maryland, Munich, Luzern, Aachen, King's College London, University College London, CUNY, NYU, Berlin, Frankfurt, Düsseldorf, and Basel.

Recently Published Books by Department Members

- Judith Baumel-Schwartz, **Never Look Back: The Jewish Refugee Children in Great Britain 1938-1945** (Purdue University Press, 2012)
- Dalia Ofer, Francoise Ouzan and Judith Baumel-Schwartz (eds.), **Holocaust Survivors: Resettlement, Memories, Identities** (New York and Oxford: Berghahn Press, 2012)
- Elisheva Baumgarten and Sylvia Barack Fishman (eds.), **Gender and Jewish Identity** (Nashim 22, 2012)
- Elisheva Baumgarten, Amnon Raz-Krakotzkin and Roni Weinstein (eds.), **Tov Elem: Memory, Community and Gender in Medieval and Early Modern Jewish History - Festschrift in Honor of Prof. Robert Bonfil**, (Mossad Bialik: Jerusalem, 2011)
- יוסף הקר וירון הראל (עורכים), **לא יסור שבט מיהודה: הנהגה, רבנות וקהילה בתולדות ישראל** (ירושלים: מוסד ביאליק, 2011)
- Yigal Levin and Amnon Shapira (eds.), **War and Peace in Jewish Tradition: From the Biblical World to the Present** (Routledge, 2012)
- קימי קפלן ונורית שטדלר (עורכים), **מהישרדות להתבססות: תמורות בחקר החברה החרדית בישראל ובחקרה** (הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר, 2012)

Dr. Orly Caroline Meron

Dr. Orly Caroline Meron's book, **Jewish Entrepreneurship in Salonica, 1912-1940: An Ethnic Economy in Transition** (Sussex Academic Press, 2011) is a study of the business world in Salonica Greece during the three decades that preceded the Second World War and the destruction of the largest Sephardic population in Europe. The book follows the economic history of Salonica's Jews from the creation of the modern Greek state in 1912 until October, 1940 when Greece joined the Second World War. The book presents research based on a wide array of primary sources including the archives of Banque Union and Banque Amar, two banks owned by Jews. The study thus allows scholars to access the last voices of the Jews of Salonica before the community was obliterated. Dr. Orly Caroline Meron is a senior lecturer in our department and in the Combined Interdisciplinary Department of Social Sciences. Her research focuses on the economic and demographic history of the Jews from the early Modern period to the present.

Dedication of the Marcell & Maria Roth Chair for the History and Culture of Polish Jews – May 22, 2012

On May 22, 2012, a dedication ceremony for the newly established Marcell and Maria Roth Chair for the History and Culture of Polish Jews was held. In attendance was the president of the university, the rector, the assistant to the president for research, the deputy head of mission of the Polish Embassy in Tel Aviv, as well as members of the board of trustees, family and friends of the donors. The guests of honor at the ceremony were the donors of the chair, Prof. Richard Pipes and Mrs. Irene Pipes of the United States.

In addition to greetings from Prof. Yaron Harel and the various dignitaries, the ceremony featured a panel discussion entitled "Polish Jewish History – New Tools, New Sources, New Contexts." The participants in the panel were Prof. Moshe Rosman, Dr. Adva Selzer and Prof. Gershon Bacon, who was named the first incumbent of the Roth Chair.

In his remarks for the occasion, Prof. Bacon noted the changes that the field of Polish Jewish history has undergone in the last generation, in which the field has become a truly international one, embracing scholars from Israel, North America, Western Europe, and Poland itself.

He described the contributions of the present generation of historians of Polish Jewry and emphasized their awareness of the difference between history and memory and their use of the differences and tensions between the two. Bacon summed up by saying "Our generation's narrative of Polish Jewish history reflects who we are, what we have learned from previous generations, and not a little of our desire for a newer narrative to reach a wider audience and influence the ongoing relations of Poles and Jews."

This chair is a most generous gift to the university, made by the Pipes family, well known for their long decades of support for Polish Jewish Studies. Mrs. Irene Pipes has served as President of the American Foundation for Polish-Jewish Studies, and has been behind the publication of *Polin*, the flagship journal of Polish Jewish studies. With the establishment of the Roth Chair, named after her parents, Mrs. Pipes' involvement in the furthering of Polish Jewish studies has entered a new and expanded phase.

International Conference 2012/5772

On June 20-21, 2012 an international conference entitled "Conflicts and Disputes in Jewish Communities over the Generations" took place.

The conference included discussions on conflicts and disputes in Jewish communities in all historical periods and in many places, from Rangoon in Burma to Chicago in the United States. The lecturers came from our department and from most of the universities in Israel, as well as from Yale University in the US, the University of Wrocław in Poland, and the Sorbonne of Paris. There was also representation from the Bar-Ilan program for Studies in Conflict Management, Resolution and Negotiation. We dealt with, for example, the struggle of the Returnees to Zion with the *am'haaretz*, the inter-ethnic struggle in Israel, the disputes in the rabbinical courts in San'a, and the culture of disputation in the study house of the Rabbinic Sages. The variety of lectures dealt with groups such as Hasidim, Karaites, Rabbis, Gentiles, politicians, Nazirites, immigrants, plutocrats and Haredim, and with subjects such as Zionism, immigration, religion, the State, justice, marriage and Messianism. An emphasis was also placed on avoidance of conflict, arbitration, appeasement, and those who pursued peace throughout Jewish history. In general, the lectures in the conference dealt with conflict as a significant way of communicating and relating between people, which has its own rules and customs. The conference was organized by Prof. Moshe Rosman, Dr. Emmanuel Friedheim and Prof. Shaul Regev.

Faculty Trip to Old Jaffa

Early in June the faculty of the department spent a day touring Old Jaffa guided by Mr. Ilan Schori, a doctoral candidate in the department. At the end of a fascinating trip around the old city, we gathered at Gueta, a well-known restaurant in Jaffa. At the restaurant, Prof. Yaron Harel surveyed the accomplishments of the past year and outlined the challenges the department will face over the next months and years.

Visiting Scholar

The department hosted a visiting scholar from abroad – Dr. Susana Brauner, a scholar of Latin American Jewry

from the Universidad Argentina de la Empresa. During her stay, she met with faculty and students to discuss her area of expertise and explore options for research collaborations with the department. She also presented at the departmental seminar on the topic of "Syrian Jews in Argentina."

Israel and Golda Koschitzky Fund

Thanks to the generosity of the Israel and Golda Koschitzky Fund, many of our exceptional graduate students were awarded fellowships this past year. This list represents only some of these awards:

- **Shalom Edri**
Education, Adolescents and Discipline Problems in the Land of Israel in the Shadow of the Rebellion and the Bar-Kokhba Revolt: Historical Aspects.
supervised by Dr. Emmanuel Friedheim
- **Guy Bracha**
"el-Alam al-Isra'ili" – The Place of the Journal in the Jewish and Arabic Press in the Middle East on the Background of the Changes in the Syrian and Lebanese Jewish Communities, 1921-1948.
supervised by Prof. Yaron Harel
- **Jehudah Hartman**
Jewish Orthodoxy's Response to Anti-Semitism in Hungary 1867-1944.
supervised by Prof. Shmuel Feiner
- **Inbar Gabay-Zadah**
Miriam's Well in Ashkenaz in the Middle Ages.
supervised by Dr. Elisheva Baumgarten
- **Moriah Herman**
Attitudes and Policies in Relation to Youth in the Hasidic Movement during the Interwar Period in Poland, 1914-1933: Responses to the Abandonment of Religion.
supervised by Prof. Moshe Rosman
- **Miriam Levy**
Jewish Feminism among Muslim Societies during the Age of Colonialism: Jewish Women in Urban Morocco, 1912-1956.
supervised by Dr. Orly Meron
- **Joel Lieberman**
The Society of the Sages of Yavneh: A Prosopographical Research.
supervised by Prof. Ben-Zion Rosenfeld
- **Hagit Amrani**
The Portuguese Jewish Community in Tunis as Reflected in the Ketubot in the 18th and 19th Centuries.
supervised by Prof. Moises Orfali
- **Ilan Schori**
The Man and the City – Meir Dizengoff's Influence on the Development and Significance of Tel Aviv, 1921-1936.
supervised by Prof. Judy Baumel-Schwartz

High School Workshops

This year the Israel and Golda Koschitzky Department of Jewish History conducted workshops in which faculty members met with high school students that study history on the honors level. During these workshops the students visited the campus, toured the library and met with one scholar from the department for a short lecture and discussion. These workshops were very successful and we look forward to their continuation as we see this as a way of planting the seeds for future students of the department.

Doctoral Students' Forum

A doctoral forum was established this year, in order to bring together all of the doctoral students of the department. The purpose of this forum is to provide a framework for doctoral students to share the challenges they encounter in their work. Prof. Kimmy Caplan headed the forum and met regularly with our students. These meetings also encouraged further cooperation between the students themselves.

The doctoral forum hosted two prominent scholars from the Hebrew University, Prof. Yoram Bilu and Prof. Emanuel Sivan, both of whom spoke with the students about methodological issues and the crossroads between history and the social sciences. The students also presented their own research and had the opportunity to hear the responses of their peers. This forum will continue this year as well.

Departmental Seminar in Memory of Prof. Joshua Kaniel

The departmental seminar in memory of Prof. Joshua Kaniel takes place every week and all the graduate students participate in it. It is an opportunity for scholars from other universities in Israel and abroad to present their work to the members of the department and for our students to become familiar with new methods and approaches. This year's guests included: Prof. Yosef Kaplan, the President of the World Union of Jewish Studies (Hebrew University); Prof. Aviva Halamish (Open University); Prof. Yaron Tzur (Tel Aviv University); Prof. Rachel Elijor (Hebrew University); Prof. Ephraim Kanarfogel (Yeshiva University); Dr. Haim Sa'adon (Yad Ben Tzvi); Prof. Jacob Shweika (Head of the Cairo Geniza Digitization Project, Tel Aviv University); Dr. Rami Reiner (Ben Gurion University); Dr. Michael Silber (Hebrew University). In addition, members of our faculty presented their work.

This past year we celebrated former members of our faculty: Prof. Simon Schwarzfuchs, Prof. Aaron Demsky and Prof. Shlomo Spitzer. A mini-symposium was held in honor of each colleague and their work was discussed by colleagues. We hope to continue to see all of them at departmental events.

October, 2012

From the chair

In these days, I mark the conclusion of my first year as chair of the Israel and Golda Koschitzky Department of Jewish History of Bar-Ilan University. From the outset I have approached the position with a deep feeling of mission and responsibility, and I am happy and proud to present in this bulletin the achievements and activities of the department in the past year.

From the time of its founding in 1956, the department has continuously grown, both in terms of the number of faculty members and in terms of the number of students. According to the report of the Council of Higher Education from 2007, this is the largest Jewish history department in Israel (if not in the world). This finding is still valid.

The faculty members of the department are among the best by any criterion. Among them are three Shazar Prize winners, as well the Ben-Zvi Prize, the National Jewish Book Award (USA), the Jordan Schnitzer Book Award, the Koret Prize, the President's Prize (Israel), the Hecht Prize, and other important prizes in Israel and abroad. Department members are invited to prestigious research institutes in Europe and the United States almost every year. Similarly, department members are invited to lecture and teach in universities throughout the world and to appear in important academic conferences. The academic productivity of the faculty members, especially in terms of writing and publishing books in prestigious academic presses in Israel and abroad, is exemplary both quantitatively and qualitatively. One third of the executive committee of the Israel Historical Society are department members.

We are witness to a consistent growth in the number of MA and PhD students who decide to pursue their degree in our department. Over the course of the past year, many of these students have won prestigious scholarships that have enabled them to carry out their studies.

Looking toward the coming academic year, we have carried out a re-organization and refreshing of the curriculum. Within this framework we will be opening a new MA track for teachers. The departmental seminar has become an attractive location both for lecturers from Israel and abroad and for the students and auditors who come to be exposed weekly to the newest in research in Jewish history. In the framework of the seminar we bid farewell to Prof. Aaron Demsky and Shlomo Spitzer, who have recently retired. We also celebrated the appearance of the festschrift in honor of Prof. Simon Schwarzfuchs's eightieth birthday. In this way, the seminar has been a way of fostering the feeling of academic community.

This year the first international conference of the department took place. Scholars from Israel, Poland, France and the United States took part. The conference generated much positive feedback, and we are already planning next year's event.

We have established a forum for doctoral students, under the supervision of Prof. Kimmy Caplan. During the first semester we hosted Dr. Suzanna Brauner, a guest researcher from the University of Buenos Aires, who studies Latin American Jewry.

For the first time we held a meeting of high school students with a concentration in history with researchers from the department.

We inaugurated the establishment of Marcell and Maria Roth Chair for Research for the History and Culture of Polish Jewry.

All of this was made possible by the spirit of cooperation, initiative and volunteering among the faculty members as a whole, and thanks to the dedicated work of the departmental office, headed by Ms. Cohava Akrabi.

I would like to offer my deepest thanks to the Koschitzky family for their generous contribution to our teaching and research.

The Jewish History Department has tremendous potential, which has been until now only partially fulfilled. We look forward to the future, when the department will be a greenhouse for teaching and research, characterized by an unceasing striving for excellence and high academic achievement, but also a place where it is an honor and a pleasure to work.

Prof. Yaron Harel